

TILAK MAHARASHTRAVIDYAPEETH, PUNE
M.A. YOGA
EXAMINATION : DECEMBER 2023
FOURTH SEMESTER

Sub. : Patanjali Yoga Sutra (402)

Date: 06/12/2023

Total marks: 60

Time: 2.00 pm to 4.30 pm

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1 Multiple choice questions

(10)

1. Dharana, Dhyan, Samadhi together means -----
a) Niyam
b) Samyam
c) Ishwarpranidhan
d) Kriyayog
2. अभ्यास ----- तन्निरोधः ।
a) भवप्रत्ययो
b) वैराग्याभ्यां
c) प्रत्ययालम्बना
d) ईश्वरप्रणिधानाम्
3. ----- ताराव्युहज्ञानम् ।
a) ध्रुवे
b) चन्द्रे
c) कण्ठकुपे
d) सवित्रे
4. Animosity is destroyed with -----
a) Satya
b) Brahmacharya
c) Karuna
d) Ahimsa
5. Outcome of Pratyahar Practice is -----.
a) Physical & Mental Stability
b) Control over breath
c) Maitry & Mudita
d) Control over senses
6. Vachak of Ishwar is -----.
a) Pranav
b) Dhyan
c) Japa
d) Pranidhan
7. ----- is not a type of Vritti.
a) Pranav
b) Nidra
c) Ekagra
d) Viparyay
8. ----- is obtained by concentrating on Nabhichakra.
a) Bhuvandnyanam
b) Kayavyuhdnyanam
c) Pratibha
d) Siddhadarshanam
9. Merging of effect into cause is called -----
a) Prasav
b) Vilinikaran
c) Pratiprasav
d) None of these
10. According to Patanjali Yogadarshan there are ----- types of Praman.
a) 4
b) 5
c) 6
d) 3

Q. 2 Short Answer questions (Any Four)

(20)

1. Kleshas
2. Kriyayog
3. Ashtasiddhi
4. Yama
5. Nirbeej Samadhi
6. Chitta Prasad

Q. 3 Long answer question (Any Two)

(30)

1. Explain 5 Vrittis in detail.
2. Write in detail about the obstacles – Vikshepa – Sahabhvuvahas on the path of yoga.
3. Describe in detail :- What is Samadhi ? based on following points:
a) Sabeeja b) Nirbeeja c) Savitarka d) Savichar e) Dharmamegha

- सूचना :** १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

- प्र.१. योग्य पर्याय निवडा (१०)**
१. धारणा, ध्यान, समाधि या तिघांना मिळून ----- म्हणतात.
अ) नियम ब) संयम
क) ईश्वरप्रणिधान ड) क्रियायोग
२. अभ्यास ----- तन्निरोधः ।
अ) भवप्रत्ययो ब) वैराग्याभ्यां
क) प्रत्ययालम्बना ड) ईश्वरप्रणिधानाम्
३. -----ताराव्युहज्ञानम् ।
अ) ध्रुवे ब) चन्द्रे
क) कण्ठकुपे ड) सवित्रे
४. वैरभाव संपुष्टात येण्यासाठी ----- तत्त्वाचे पालन करावे.
अ) सत्य ब) ब्रम्हचर्य
क) करुणा ड) अहिंसा
५. प्रत्याहाराच्या पालनामुळे -----
अ) मैत्री व मुदित येते ब) प्राणावर ताबा मिळवता येतो
क) शारीरिक व मानसिक स्थैर्य येते ड) इंद्रियांवर ताबा येतो
६. ईश्वराचा वाचक म्हणजे -----
अ) प्रणव ब) ध्यान
क) जप ड) प्रणिधान
७. ----- हा वृत्तीचा प्रकार नाही.
अ) प्रमाण ब) निद्रा
क) एकाग्र ड) विपर्यय
८. नाभीचक्रावर ध्यान केले असता ----- प्राप्त होते.
अ) भुवनज्ञान ब) कायाव्युहज्ञान
क) प्रतिभा ड) सिध्ददर्शन
९. कार्याचा कारणात प्रविलय म्हणजे -----
अ) प्रसव ब) विलिनीकरण
क) प्रतिप्रसव ड) यापैकी नाही
१०. पतंजली योगदर्शनानुसार प्रमाणाचे ----- प्रकार आहेत.
अ) ४ ब) ५
क) ६ ड) ३
- प्र.२. टिपा लिहा (कोणतेही चार) (२०)**
१. क्लेश
२. क्रियायोग
३. अष्टसिध्दी
४. यम
५. निर्बीज समाधी
६. चित्रप्रसाद
- प्र.३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (३०)**
१. ५ वृत्तींचे वर्णन करा.
२. विक्षेप - सहभुवः- योगमार्गातील अडथळ्यांचे वर्णन करा.
३. वर्णन करा. समाधी म्हणजे काय? पुढील मुद्द्यांच्या आधारे विवरण करा -
अ) सबीज ब) निर्बीज क) सवितर्क ड) सविचार इ) धर्ममेघ